

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

Г. В. Музиченко

«22» грудня 2020 року

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 03 ГУМАНІТАРНІ НАУКИ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 033 ФІЛОСОФІЯ
РІВЕНЬ ОСВІТИ: ТРЕТІЙ (ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ)
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО СТУПЕНЮ
ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ**

Розроблено проектною групою у складі:

Борінштейн Євген Русланович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського;

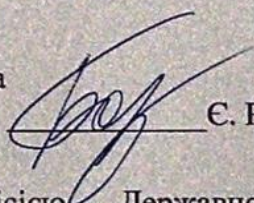
Петінова Оксана Борисівна, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності.

Цибра Микола Федорович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності;

Балашенко Інна Валеріївна, кандидат філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності.

Програму розглянуто на засіданні кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

Протокол від 7 грудня 2020 року № 6

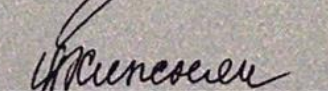
Завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності С. Р. Борінштейн

Схвалено науково-методичною комісією Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Протокол від ____ грудня 2020 року № 4

Голова науково-методичної комісії Т. Ю. Осипова

Учений секретар науково-методичної комісії О. А. Галіцан

Завідувач відділу аспірантури і докторантури І. А. Хижняк

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку до фахового вступного іспиту з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» зі спеціальності 033 «Філософія» для підготовки здобувачів вищої освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем.

Зміст програми охоплює загально-філософські теми, що стосуються генезису світової та української філософської думки. Уся зазначена тематика так чи інакше пов'язана з історичним розвитком людської культури взагалі і перетинається з поступом світової філософії. Також сучасна українська філософія вивчається як невід'ємний складник культури світової.

Здобувач повинен **знати**:

- сутність об'єкта та предмета філософії, її структуру та сучасну систему галузей філософського знання;
- основи методології науки філософії;
- науково-понятійний апарат філософії як науки;
- категорії філософії та її місце в системі наук;
- принципи та методи філософського дослідження;
- філософський зміст проблем осмислення буття людини;
- сутності свідомості, її взаємини з несвідомим, ролі свідомості і самосвідомості в поведінці, спілкуванні і діяльності людей, формуванні особистості;
- роль культури в людській життєдіяльності способів придбання, зберігання і передачі соціального досвіду, базисних цінностей культури;
- різноманіття форм людського знання, співвідношення істини і омани, знання і віри, раціонального і ірраціонального в людській життєдіяльності, особливостей функціонування знання в сучасному інформаційному суспільстві;
- загально-філософські методи дослідження та вимоги до них;
- роль науки в розвитку цивілізації, структуру і еволюцію форм і методів наукового пізнання, співвідношення науки і техніки та пов'язаних з ними сучасних соціальних і етичних проблем, цінності наукової раціональності та її історичних типів;

вміти:

- розкривати взаємозв'язки філософії з іншими науками (психологія, демографія, соціологія, економіка, політологія, педагогіка та ін.);
- критично сприймати філософські теорії та концепції;
- аналізувати основні теорії та теоретико-методологічні проблеми сучасної філософської науки;
- аналізувати актуальні проблеми й досягнення в науковій галузі;
- орієнтуватися в різноманітні понятійних структур і методів філософії, її зв'язків з іншими формами інтелектуального і духовного освоєння дійсності;
- визначати і оцінювати культурну роль філософського знання;
- розуміти природу, підстави і передумови зростання та розвитку сучасної науки, роль науки в розвитку цивілізації, цінність наукової раціональності та її історичних типів;
- вміти використовувати в пізнавальній діяльності наукові методи і прийоми;
- формувати та аргументовано відстоювати власну позицію щодо різних світоглядних проблем, протистояти спробам маніпуляції особистістю;
- опрацьовувати наукову літературу, працювати з цифровими наукометричними базами даних, on-line ресурсами;
- аналізувати матеріал відповідно до сучасних тенденцій розвитку філософії в Україні.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до системного критичного мислення.

ЗК02. Здатність аналізувати, систематизувати, класифікувати і узагальнювати ознаки об'єкта дослідження, проводити зв'язок з раніше відомими фактами, положеннями.

ЗК03. Здатність відбирати, порівнювати, співставляти необхідну інформацію і фактичний матеріал для підготовки та проведення дослідження відповідно до поставленої мети та визначених завдань.

ЗК04. Здатність розуміння високої соціальної значущості й відповідальності професії викладача вищого навчального закладу як представника інтелектуальної еліти суспільства, наявність високої мотивації до виконання професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК)

СК01. Здатність сформулювати науковий світогляд і творче мислення.

СК02. Володіння навичками рецензування і аналізу матеріалів з проблемами освіти і проблемам конкретної наукової галузі.

СК03. Здатність представляти підсумки проведеної роботи у вигляді звітів, тез і доповідей на конференціях, статей, оформлених у відповідності з існуючими вимогами.

СК04. Здатність реалізовувати наукову комунікацію у письмовій та усній формах.

СК05. Здатність впроваджувати інноваційну методику у навчальний процес створювати модель навчальної діяльності (аналізувати потреби навчання, іншомовний навчальний матеріал та індивідуально-психологічні особливості студента, спостерігати за навчальним процесом, планувати і організовувати навчання).

СК06. Здатність визначати кінцеві та проміжні цілі навчання дисциплін філософського напрямку.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 033 «ФІЛОСОФІЯ»

Тема 1. Філософія і світогляд.

Філософія і світогляд. Світогляд як спосіб духовно-практичного освоєння світу. Структура філософії і структура світогляду. Спільність і відмінність філософії і світогляду. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, філософський, науковий. Філософія як теоретична основа світогляду.

Предмет філософії. Особливості філософського знання. Філософія і наука. Філософія і релігія. Коло філософських роздумів: людина і світ; мислення і буття; духовне і матеріальне. Діалектика і метафізика.

Предметно-дійова сутність філософії. Духовно-творча природа філософії. Основні функції філософії. Філософія в системі духовної культури. Загальнолюдське і національне у філософії.

Становлення філософського знання. Міфологічні засади філософії.

Релігійні основи філософії. Особливості давньоіндійської і давньокитайської філософії.

Тема 2. Вчення про буття.

Філософське усвідомлення світу, його сутність та проблеми. Сутність онтології. Філософський зміст поняття „світ”. Буття та його форми. Реальність об’єктивна і суб’єктивна. Реальність процесів, явищ, речей, властивостей та їх відношень.

Матеріальне та ідеальне. Поняття матерії. Види матерії. Історичний розвиток філософського поняття матерії. Рух як спосіб існування матерії. Основні форми руху матерії. Простір і час як форми існування матерії. Єдність матерії, руху, простору і часу. Безкінечність простору і часу. Соціальний простір і час.

Онтологія і діалектика. Принципи діалектики. Основні поняття діалектики як загальної теорії розвитку (рух, розвиток, зв’язок, взаємодія, відношення). Поняття закону. Закон взаємного переходу кількісних змін у якісні. Сутність закону єдності та боротьби протилежностей. Поняття “джерело розвитку” і “рушійна сила розвитку”. Всезагальний і специфічний характер суперечностей. Класифікація (типологія) суперечностей. Соціальні суперечності, їхня сутність, структура та особливості. Поняття антагонізму. Закон заперечення заперечення. Сутність діалектичного заперечення. Форми діалектичного заперечення. Особливості закону заперечення заперечення. Принципи діалектики.

Поняття категорій діалектики. Категорії діалектики як універсальні форми мислення, узагальнення реального світу. Категорії одиничного і загального, форми

і змісту, сутності і явища, необхідності і випадковості, можливості і дійсності, частини і цілого.

Альтернативи діалектики. Метафізика і “негативна” діалектика –альтернативи діалектики як загальної теорії розвитку. Софістика і еклектика –альтернативи діалектики як логіки. Догматизм і релятивізм – альтернативи діалектики як теорії пізнання.

Тема 3. Свідомість і пізнання.

Проблема свідомості з точки зору науки і філософії. Свідомість в структурі людської життєдіяльності. Природні та соціально - історичні засади свідомості. Генезис форм відображення на різних рівнях розвитку матерії. Свідомість і психіка. Свідомість і мислення. Мислення і мова. Самосвідомість. Несвідоме. Підсвідоме. Структура свідомості. Пізнавальна, оцінююча, цілепокладальна та мотиваційна функції свідомості.

Теорія пізнання (гносеологія) в системі філософського знання. Сутність пізнавального процесу, його принципи та особливості. Суб’єкт і об’єкт пізнання. Поняття чуттєвого та раціонального пізнання. Основні форми чуттєвого та раціонального пізнання. Поняття інтуїції. Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання.

Основні методи наукового пізнання. Методологія і логіка наукового пізнання. Історичний та логічний методи наукового пізнання. Ідея, проблема, концепція, гіпотеза, теорія як форми наукового пізнання. Пізнання і творчість.

Поняття істини. Об’єктивна, абсолютна і відносна істини. Істина і заблудження (помилка, хибність). Критерії істини. Поняття практики. Практика як критерій істини, основа пізнання, його джерело і рушійна сила. Абсолютність і відносність практики як критерій істини. Функції практики.

Тема 4. Людина і суспільство в системі античного світосприйняття.

Антропологічний період античної філософії-софісти і Сократ. Людина як міра всіх речей (Протагор). Протиставлення природи і людських установлень в навчаннях софістів. Діалектика Сократа. Етичний раціоналізм Сократа. Людина і космос у вченні Платона. Людське пізнання з точки зору вчення про ідеї. Соціально-

філософські та педагогічні аспекти вчення Аристотеля. Філософські школи елліністично-римського періоду о сенсі життя і призначення людини. Основні напрямки релігійно-філософського синтезу східних і західних уявлень про світ і людину. Світ і людина в тлумаченні неоплатоніків. Гностичні уявлення про світ і людину (Валентин, Василид). Ранньохристиянські концепції людини (Тертуліан, Оріген, Климент Олександрійський). Філософія античної школи.

Тема 5. Світ людини в у філософії Середньовіччя і епохи Відродження.

Два напрямки патристики – східне і західне, відмінність в їх розумінні світу і людини (Августин Аврелій і Діонісій Ареопагіт). Синтез уявлень про світ і людину в категоріях середньовічної культури (Іоанн Дамаскін, Фома Аквінський). Антропоцентричний характер філософії епохи Відродження. Гуманізм і проблема людської індивідуальності. Людина як мікрокосм. Пантеїзм. Соціальна утопія (Томас Мор, Томазо Компанелла, Жан Боден).

Тема 6. Образи світу і людини у філософії Нового часу.

Новий час і виникнення природознавства. Френсіс Бекон – методолог дослідного природознавства і противник умоглядності схоластики. Індукція. Томас Гоббс як англійський номіналіст, матеріаліст і соціальний філософ. Джон Локк і його визначення предмета філософії. Сенсуалізм і емпіризм як основа його гносеології та методології. Готфрід Лейбніц і його раціоналістичне вчення про метод пізнання, полеміка Лейбніца з Локком; його критика картезіанського механіцизму. Вчення Лейбніца про пізнання. Проблема необхідності, її диференційоване розуміння, співвідношення необхідності і випадковості. Проблеми свободи. Теодицея Лейбніца. Початковий пункт філософствування Рене Декарта і його критерії очевидності і істинності. Інтуїція і дедукція як основні операції розуму в процесі пізнання. Проблема субстанції і дуалізм Декарта. Бенедикт Спіноза – великий раціоналістичний метафізик, пантеїст і матеріаліст. Метафізика Спінози як вчення про субстанції, атрибути і модуси. Бог, субстанція і природа. Ідея свободи.

Тема 7. Філософія в епоху Просвітництва

Просвітництво як епоха європейської культури і його всесвітньо-історичне значення. Антиклерикальна та антиабсолютистська (антимонархічна) загостреність

Освіти. Основні представники філософії французького Просвітництва: Вольтер, Монтеस्क'є, Руссо, Гельвецій, Гольдбах, Дідро, Ламетрі. Тлумачення людини і суспільства в навчаннях французьких просвітителів (Вольтер, Д.Дідро, К.А.Гельвецій). Філософські ідеї Ж.-Ж. Руссо. Особливості англійської освіти і його основні представники. Суб'єктивізм Берклі, його гносеологічні та теологічні ідеї. Скептицизм Юма і його концепція асоціацій. Шотландська школа філософії»здорового глузду". Філософія морального почуття.

Тема 8. Німецька класична філософія-основні представники, специфічні риси.

Філософія І. Канта. "Критика чистого розуму" – головна філософська праця І.Канта. Багатозначність кантівського поняття «критика». Критична філософія Канта як трансцендентальна антропологія. Кант про тріаду пізнавальних здібностей людини: чуттєвості, розуму, розуму, і задачі їх цілісного дослідження. Основні питання трансцендентальної філософії: що я можу знати? Що я повинен робити? На що я смію сподіватися? Що таке людина? Людина як явище і як річ в собі. Філософська система Гегеля як «абсолютний ідеалізм» - вчення про ідею в-собі і для-себе як її існування у стихії «чистого мислення» (наука логіки), про природу як інобуття ідеї (філософія природи) і про ідею, яка повернулася в саме себе зі свого інобуття в якості духу (філософія духу). «Абсолютна ідея» як «загальна субстанція». Філософія природи. Її підрозділ на «механіку», «фізику» і «органіку». Філософія духу. Її підрозділ на вчення про «суб'єктивний дух», «об'єктивний дух» і «абсолютний дух». Навчання І.Фіхте про абсолютну суверенність і свободу людини. Саморозвиток в процесі діяльності як вираз сенсу життя людини. Проблема людини і його самосвідомості в Феноменології духу. Проблематика відчуження і негативності в гегелівській філософії. Антропологічний матеріалізм Л. Фейербаха. Людина як універсальна істота.

Тема 9. Філософсько-антропологічні погляди в основних напрямках Західної філософії XIX-XX ст.

Марксистська концепція сутності людини як ансамблю суспільних відносин Проблема відчуження в роботах раннього Маркса. Проблема світу, пізнання і творчості у філософії волі А. Шопенгауера. Антропологічна проблематика у

філософії життя Ф. Ніцше. Теми смерті Бога і Європейського нігілізму у творчості Ф. Ніцше. Проблема-переоцінки всіх колишніх цінностей. Воля до влади і надлюдина в пізніх творах Ф. Ніцше. Тема людини і історії в працях революційних демократів (В. Г. Белінський, А. І. Герцен, М. Г. Чернишевський). Тлумачення феномену людини і педагогічні ідеї американського прагматизму і неопрагматизму (У.Джеймс, Д. Дьюї, Рр. Рорті). Антропологічні ідеї феноменології (Е.Гуссерль, Р. Інгарден, Г. Шпет). Екзистенціалізм-основні представники і проблематика (К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, А. Камю). Справжнє і неподільне існування людини. Від ідеї-смерті Бога до ідеї смерті людини у Західній думці ХХ століття (М.Фуко). Структуралізм і постструктуралізм (К.Леві-Строс, Р. Барт, Ж. Делез). Людина і світ як текст. Феномен деконструкції (Ж. Дерріда). Поняття постмодерну і постмодернізм у філософії та мистецтві. Особливості розвитку російської філософії ХХ століття. Свобода, творчість і призначення людини (М.А.Бердяєв). Тема людини в космосі та історії в різних версіях метафізики всеїдності (С. М. Булгаков, П.А.Флоренський, Л. П. Карсавін). Проблематика філософії космізму (М.Ф.Федоров, К.Е. Цюлковський, В. І. Вернадський). Антропологія статі та філософія літератури В.В. Розанова. Розробка філософських проблем буття, свідомості і існування в роботах Е. В. Ільєнкова, А. А. Зінов'єва і М.К.Мамардашвілі. Філософія діалогу М. М. Бахтіна.

Тема 10. Соціальна філософія

Поняття суспільства. Розвиток суспільства як природно-історичний процес. Предмет соціальної філософії. Специфіка соціального пізнання. Соціальна філософія в системі суспільних наук. Соціальна філософія і соціологія. Соціальна філософія й історія. Соціальна філософія і негуманітарні науки. Природа як матеріальна передумова виникнення і розвитку суспільства. Поняття географічного середовища. Географічний детермінізм. Біосфера і ноосфера. Взаємодія суспільства і природи. Екологічна діяльність людини. Сучасна екологічна ситуація, її сутність.

Економічне життя суспільства. Праця і виробництво в життєдіяльності людей. Поняття суспільного виробництва. Види суспільного виробництва.

Матеріальне виробництво та його структура. Продуктивні сили. Виробничі відносини. Закон відповідності виробничих відносин характеру і рівню розвитку продуктивних сил. Спосіб виробництва. Закон визначальної ролі способу виробництва у суспільному житті. Феномен техніки. Значення техніки в розвитку людини і суспільства. Прогрес техніки і культури. Сутність і соціальні наслідки науково-технічної революції (НТР).

Соціальне буття суспільства. Суспільство як система суспільних відносин. Поняття соціальної структури суспільства. Демографічна, поселенська, професійно-освітня, соціально-класова, стратифікаційна, етносоціальна структури суспільства.

Етносоціальне буття суспільства. Історичний генезис етнічних спільностей людей (рід, плем'я, народність, нація). Природні та соціальні чинники утворення і розвитку етносів. Етнос і раса. Поняття нації. Етнічні та соціальні ознаки нації. Національна психологія та національна самосвідомість. Поняття менталітету. Особливості формування української нації та її менталітету. Природа сучасного «етнічного ренесансу».

Політичне життя суспільства. Політика як соціальне явище. Поняття політичної системи суспільства. Держава – основний інститут політичної системи суспільства. Політичні партії в структурі політичної системи суспільства. Політика і влада. Політичні відносини. Політична культура. Походження і сутність держави. Сучасні тенденції розвитку держави. Ознаки правової держави.

Духовне життя суспільства, його сутність та структура. Духовні потреби, духовна діяльність, духовне виробництво і духовне споживання. Духовний світ людини. Структура духовного світу особистості.

Поняття суспільного буття та суспільної свідомості. Форми суспільної свідомості. Відносна самостійність форм суспільної свідомості. Структура суспільної свідомості. Буденна і теоретична свідомість. Суспільна психологія та суспільна ідеологія.

Тема 11. Філософія історії.

Формаційний та цивілізаційний підходи до аналізу суспільства. Поняття суспільно - економічної формації та цивілізації.

Джерела, рушійні сили та суб'єкти суспільного розвитку. Роль поколінь, класів, творчих еліт в розвитку суспільства. Проблема особистостей і мас в суспільному розвитку. Феномен маси і натовпу. Натовп і народ. Еліта і маса.

Типи соціальної динаміки: циклічний, лінійний, спіралеподібний. Поліваріантність історичного розвитку. Проблема сенсу історії. Ідея «кінця історії».

Характер і форми суспільних змін. Еволюційне, інволюційне, революційне в історичному процесі. Співвідношення стихійного і свідомого, необхідного і випадкового у суспільному розвитку.

Культура і цивілізація. Поняття культури. Матеріальна культура. Духовна культура. Багатомірність культури. Історичність культури.

Тема 12. Практичне освоєння світу людиною.

Практика як специфічно людський спосіб ставлення до світу. Традиція обмеження людської діяльності сферою свідомості. Якісна відмінність практики від поведінки тварин, їх пристосувального ставлення до середовища. Практика в системі форм життєдіяльності людини і суспільства. Адаптивна поведінка, творча діяльність. Історія суспільства як процес розгортання творчої діяльності людини, побудова нових програм і способів діяльності. Природні передумови виникнення та існування людини. Людина як живий організм.

Тема 13. Людина, його сутність і існування.

Специфіка філософського розгляду проблеми людини: традиція і сучасність. Основні етапи розвитку філософських вчень про людину. Людина як комплексна проблема науки і філософії. Філософська концепція людини як основа наук про людину. Природа, сутність, призначення людини. Проблема антропосоціогенезу і праця як фактор антропосоціогенезу. Роль мови в процесі антропосоціогенезу, формуванні свідомості і предметно-практичної діяльності. Становлення соціальних відносин і їх якісна відмінність від відносинбіологічних. Моральність як фактор антропосоціогенезу. Природна і соціальна складові людини. Вплив науково-технічного прогресу на умови існування людини як біологічного виду. Проблема виживання людства. Кінцівка індивідуального людського існування. Проблема

життя і смерті в духовному досвіді людства. Проблема сенсу життя в історії філософсько-антропологічної думки. Екзистенціальна філософія і проблема існування. Світ людських цінностей: єдність і відмінності. Етика людського роду в сучасних умовах: проблеми евтаназії, клонування, генної інженерії. Зміст понять: індивід, індивідуальність і особистість. Особистість і її соціальні ролі в суспільстві. Проблема історичних типів особистості та їх ролі у взаєминах людини і суспільства. Моральні основи діяльності особистості в суспільстві.

Тема 14. Сьогодення і майбутнє людини.

Перспективи людини. Взаємозв'язок минулого, сьогодення і майбутнього людини в діалозі культур. Проблема антропологічних катастроф. Передбачення майбутнього – необхідна умова існування і виживання сучасної людини. Основні методи прогнозування: екстраполяція, історична аналогія, комп'ютерне моделювання, сценарії майбутнього та експериментальні оцінки. Типи соціальних прогнозів: пошукові, нормативні, аналітичні та застерігаючі. Проблема достовірності передбачення майбутнього і практичні наслідки футурологічних помилок.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Відмінно (90-100 б) - виставляється при наявності повної, змістовної відповіді на всі три питання, представлені у завданні. Абітурієнт демонструє знання матеріалу, його розуміння, логічно викладає відповіді на запитання. При відповіді демонструє знання класичних та сучасних теорій, знайомство з літературою з означених питань, а саме місце визначення в питанні поняття у системі історичних знань. Абітурієнт не допускає жодної помилки у використанні наукової термінології.

Добре (82-89 балів В) – виставляється при достатньому рівні обізнаності абітурієнтів при відповіді на всі три питання. Абітурієнт демонструє розуміння матеріалу, знайомство з основною літературою. В цілому, абітурієнт демонструє знання основного матеріалу питань. Абітурієнт допускає 1-2 незначні помилки при використанні наукової термінології.

Добре (74-81 балів С) – виставляється при неповній відповіді на зазначені питання. Абітурієнт демонструє фрагментарність і формальність у відповідях. Знання класичних та сучасних теорій є уривчастим, недостатній рівень логіки й послідовності у відповідях. Абітурієнт допускає 2-3 помилки при використанні наукової термінології.

Задовільно (60-73 балів D) – виставляється у разі уривчастості відповідей на запитання. Абітурієнт демонструє суто поверхове та формальне знайомство з науковою літературою, знання класичних та сучасних теорій є досить уривчастим. Абітурієнт допускає значні помилки при використанні наукової термінології.

Незадовільно (35-59 балів FX)– виставляється у разі відсутності відповідей на всі запитання, або логіка викладання відповідей і послідовність відсутня.

Рекомендована література

Базова

1. Боринштейн Е. Р., Кавалеров А. А. Личность: ее языковые ценностные ориентации. Одесса: Астропринт, 2001. 168 с.

2. Захара І. Лекції з історії філософії. Львів: ЛБА, 1997. 398 с.
3. Ільїн В. В., Кулагін Ю. І. Актуальні проблеми сучасності / Філософія: підручник для вищих навчальних закладів. В 2-х ч.: Ч.1. Історія розвитку філософської думки. Київ: Альтерпрес, 2002. 464 с.; Ч. II. Актуальні проблеми сучасності. Київ.: Альтерпрес, 2002. 480 с.
4. Горський В. С. Історія української філософії: Навч. Посібник. Київ: Наукова думка, 1996.
5. Гусев В. «Історія західноєвропейської філософії XV-XVII ст.». Курс лекцій. Київ: Либідь, 1994. 256 с.
6. Канке В. А. Философия. Исторический и систематический курс. Москва: Логос, 1997. 352 с.
7. Карась А. Філософія: предмет та історія: Текст лекцій. Львів: ЛДУ імені І.Франка, 1994. 267 с.
8. Культурологія: навч. посібник для студентів вищих навч. закладів I – IV рівнів акредитації / М. С. Кравець, С. М. Шлемкевич, Є. Р. Борінштейн, А.А.Кавалеров, О. М. Семашко, В. І. Татусь, В. М. Піча. Львів: „Магнолія плюс”, 2003. 240 с.
9. Скирбекк Г., Гилье Н. История философии: Учеб. Пособие для студ. Высш. учеб. Заведений. Москва: ВЛАДОС, 2000. 800 с.
10. Социальная философия: Учеб. Пособие для вузов / под ред. Лавриненко В.Н. Москва: Культура и спорт, ЮНИТИ, 1995. 240 с.
11. Философия. Учеб. Пособие / под ред. Осичнюка В. Н., Зубова В. С. Киев: Фіта, 1994. 384 с.
12. Філософський словник соціальних термінів / під заг. ред. Андрущенко В. П. Харків: Корвін, 2002. 672 с.
13. Цибра М. Ф., Кавалеров А. І. Філософія: курс лекцій. Одеса: Мп «А-текс», 1997. 232 с.
14. Философский энциклопедический словарь / Гл. ред. Л. Ф. Ильичев, П.Н.Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. Москва: Сов. Энциклопедия, 1983. 840 с.

15. Чунаева А. А., Мысык И. Г. Философия в кратком изложении. Одесса: Феникс, Москва: ТрансЛит, 2009. 332 с.

Допоміжна

1. Борінштейн Є. Р. Особливості соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства: Монографія. Одеса: Астропринт, 2006. 400 с.

2. Бичко І. В. Філософія. Курс лекцій: Навч. посібник / І. В. Бичко, В.Г.Табачковський, Г. І. Горак та ін. Київ: Либідь, 1994. 576 с.

4. Горак Г. І. Філософія: Курс лекцій. Київ.: ТОВ «Вілбор», 1997. 272 с.

5. Гусейнов А. А., Апресян Р. Г. Этика. Москва: Гардарики, 2006. 472 с.

6. Іванова Н. Феноменологія мислення: гнозис, креатин, особистість: монографія. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2015. 364 с.

7. Ильенков Э. В. Философия и культура. Москва: Политиздат, 1991. 464 с.

8. История философии: Учебник для высшей школы / под общ. ред. Н.И.Горлача, В. Г. Кременя, К. В. Рыбалко. Харьков: Консум, 2002. 752 с.

9. Новая технократическая волна на Западе / отв. ред. Гуревич П. С.– Москва: Прогресс, 1986. – 453 с.

10. Мамардашвили М. Как я понимаю философию?. Москва: «Прогресс», 1990. 218 с.

11. Мареев С. Н., Мареева Е. В. История философии (общий курс). Москва: Академический Проект, 2004. 880 с.

12. Методологія та технологія сучасного філософського пізнання. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2016. 307 с.

12. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії і онтологія людини. Київ.: Абрис, 1995. 336 с.

13. Ойзерман Т. Н. Проблемы историко-философской науки. Москва: Мысль, 1982. 301 с.

14. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? Москва: Наука, 1991. 411 с.

15. Практикум з філософії: Методичний посібник для викладачів та студентів ВНЗ / під заг. ред. В. Л. Петрушенка. Львів: «Новий світ – 2000», «Магнолія плюс», 2003. 256 с.

16. Сагатовский В. И. Вселенная философа. Москва: Молодая гвардия, 1972. 224с.
17. Стовпець О. В. Інститут інтелектуальної власності в епоху інформації й постмодерну: соціально-філософський ракурс. – Монографія. Херсон: Грінь Д.С., 2017 348 с.
18. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова Н. О. Соціальна філософія: Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 272 с.
19. Філософія: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [за ред. С.П.Щерби]. – Київ: МАУП, 2004. – 216 с.
20. Філософія // за ред. С. П. Щерби. Київ: Кондор, 2003. 352 с.
21. Франкфорт Г., Уилсон Ж., Якобсен Т. В преддверии философии. Духовные искания древнего человека. Москва: «Наука», 1984. 236с.
22. Циппеліус Р. Філософія права: Підручник. Київ: Тандем, 2000. 290 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського (м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36)
2. Одеська державна наукова бібліотека імені М. Горького (м. Одеса, вул. Пастера, 13)
3. Електронні бібліотеки:
 - [http // www. philosophy.ua](http://www.philosophy.ua)
 - [http // www. irbis-nbuv.gov.ua>cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_...](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_...)
 - [http // www. platona.net](http://www.platona.net)

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Філософія: її об'єкт, предмет, функції та роль в суспільстві.
2. Поняття світогляду та його суспільно-історичний характер. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, філософський.
3. Зародження та розвиток філософської думки в Месопотамії, Вавилоні та Єгипті.
4. Єврейська філософія.
5. Арабська філософія.
6. Японська філософія.
7. Філософія Стародавньої Індії. Упанішади. Веданта. Чарвака. Джайнізм. Буддизм.
8. Філософія Стародавнього Кітаю. Конфуціанство, даосизм, школа імен, моїзм, концепція п'яти елементів, легізм, еkleктики.
9. Основні ідеї філософії Стародавньої Греції. Мілетська школа. Геракліт та елети. Піфагор і піфагорійці. Атомісти.
10. Софісти і Сократ.
11. Філософія Сократа. Сократівська концепція про знання та пізнання.
12. Філософія Платона та проблема ідеального.
13. Філософія Аристотеля.
14. Філософія європейського Середньовіччя. Середньовічна дискусія про природу «універсалій» (реалізм, номіналізм та концептуалізм).
15. Філософія Відродження. Антропоцентризм як принцип філософії Відродження.
16. Філософія Нового Часу.
17. Розвиток європейської наукової філософської думки у XVIII ст. Філософія французького Просвітництва (Ф. Вольтер, Д. Дідро, П. Гольбах). Теорія суспільного договору Ж-Ж Руссо.
18. Зародження лібералізму як філософської течії у XVIII ст.
19. Основні риси німецької класичної філософії.

20. Німецька класична філософія. Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха.
21. Філософія І. Канта. Трансцендентальна філософія.
22. Філософія І. Канта. Політична теорія. Філософія моралі.
23. Діалектичний метод Г. Гегеля.
24. Наука логіки Г. Гегеля.
25. Матеріалістична діалектика та діалектичний матеріалізм К. Маркса та Ф.Енгельса.
26. Філософська антропологія та гуманістична етика Е. Фромма.
27. Сучасна Західна філософія.
28. «Позитивна філософія» О. Конта.
29. Ідеї демократичної рівності, свободи та індивідуалізму А. де Токвіля.
30. Проблеми суспільства у Е. Дюркгейма.
31. Раціональність та ідеальні типи М. Вебера.
32. Філософська школа феноменології Е. Гуссерля. Трансценденція.
33. Екзистенційна філософія. А. Камю, Ж. Сартр, М. Гайдеггер.
34. Д. Ролз – справедливість і права людини.
35. Філософська думка Київської Русі. Філософські ідеї епохи Відродження в Україні.
36. Філософія «серця» Г. Сковороди.
37. Філософія П. Юркевича.
38. Українська філософія ХІХ – ХХ с. Філософські погляди В.Липинського і Д.Чижевського.
39. Сучасна українська філософія.
40. Релігійна філософія в Росії. Слав'янофільство та західництво як дві лінії російської філософії.
41. Проблема походження свідомості. Свідомість та безсвідоме. Мова та її роль у розвитку мислення та свідомості.
42. Пізнання, його сутність, структура та зміст. Різновиди пізнання (наукове, філософське, містико-релігійне, художнє, тощо).

43. Філософське вчення про буття. Основні онтологічні теорії в історико-філософському процесі.
44. Психоаналіз та його еволюція. Проблема свідомості та позасвідомості.
45. Матерія, її атрибути, структура та форми існування. Матерія та розвиток.
46. Діалектика та її історичні форми. Принципи та закони діалектики.
47. Душа, розум та свідомість як традиційні поняття філософії.
48. Проблема людини в філософії.
49. Індивід, індивідуальність. Особистість. Структура особистості.
50. Смысло-життєві цінності особистості. Морально-етичні аспекти: смерть і безсмертя, любов та ненависть.
51. Культура і цивілізація як предмети філософського аналізу.
52. Проблема пізнаванності світу. Емпіричне та теоретичне пізнання.
53. Рівність і нерівність. Справедливість. Права особистості.
54. Спеціальні методи наукового дослідження. Вивчення документів. Опитування. Метод експертних оцінок.
55. Місце та роль освіти у системі філософського знання.
56. Специфіка, структура і типологія соціального пізнання.
57. Соціальна структура суспільства: сутність, історичні тенденції розвитку.
58. Трансформаційні процеси в суспільстві.
59. Особливості трансформації сучасного українського суспільства.
60. Політичне життя суспільства: сутність, структура, закономірності та сучасні тенденції розвитку.